

Elina Pajula:

Vaivaisakkana Vaivaisukkopyöräilyssä

Ensimmäinen mutta jo perinteeksi muodostuva Vaivaisukkopyöräily järjestettiin Kaustisen Kansanmusiikkijuhlien yhteydessä 11.7.2015. Pyöräilyn yhteydessä järjestettiin Vaivaisukko-seminaari, joka kokosi seurakuntasalin täyteen asiasta kiinnostuneita: olihan tavoitteena pyöräillä ja esitelmöidä ainutlaatuinen suomalainen ilmiö Vaivaisukot Unescon maailmanperintökohteeksi!

Itse pohdin esityksessäni Vaivaisakkuutta – ketä he ovat tämän päivän Suomessa ja mitä tiedämme Vaivaisakkana olemisesta ja siihen liittyvistä haasteista. Pohdintaan hain sisältöä lukemalla mökkilaiturilla kesäloman aluksi Juho Saaren kirjan Huono-osaisuudesta, Eeva Jokisen ja Juhana Venäläisen toimittaman teoksen Prekarisaatio ja affekti, Anu Suorannan väitöskirjan Halvennettu työ sekä helmikuussa naisten asunnottomuudesta väitelleen Riikka Haahtelan ajatuksia. Oikeaan tunnelmaan pääsin havainnoimalla härkälintuperheen elämää rannassamme: siinä rouva härkälintu opetti 13-henkistä lapsikatrastaan uimaan ja sukeltelamaan kun taas herra härkälintu vietti laatu-aikaa ylhäisessä yksinäisyydessään järvellä!

Satojen vaivaisukkojen joukossa on vain yksi Vaivaisakka, joka löytyy Soinista. Ketä ovat tämän päivän Vaivaisakat ja miten voimme heitä auttaa? Riikka Haahtelan mukaan Suomessa on n. 1800 asunnottomia naista, mutta emme tiedä missä he ovat. Emme myöskään tiedä riittävästi esim. nuorista huumeita käyttävistä naisista voidaksemme heitä auttaa. Tärkeää olisi tuoda keskustelun sukupuolen merkitys; sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan tutkimus tarvitsisivat sukupuolierityistä näkökulmaa; keskiarvoilla on vaikea operoida.

Luin Juho Saaren Huono-osaisuus kirjan Vaivaisakka – silmälaseilla ja löysin näkökulmaksi kotitalousrakenteen muutoksen. Saaren mukaan yksinasuminen altistaa elintason suhteen köyhyydelle ja yksinäisyyden seurauksena alemmalle elämänlaadulle. Aikaisemmin yksinasuva oli tyypillisesti työikäinen mies, tulevaisuudessa ikääntyvä nainen.

Vaivaisakkuutta löytyy siis monilta ulottuvuuksilta; ikääntyvistä yksinasuvista naisista nuoriin huumeita käyttäviin naisiin.

Miten vaivaisakkuutta voisi vähentää ja ennalta ehkäistä? Yhteiskunta on muuttunut prekaariksi, huokoiseksi jolloin nykyisen yhteiskunnan instituutiot eivät vastaa niihin haasteisiin, joita tuottaa mm. tämän päivän työelämä. Prekaarin yhteiskunnan ja työelämän yksi ominaispiirre on horisontittomuus; tulevaisuuden epävarmuus.

Juho Saaren ja yleisemminkin köyhyystutkijoiden viesti on, että emme tarvitse erityistä köyhyys tai huono-osaisuuspolitiikkaa vaan yhteiskuntapolitiikkaa, joka vähentää eriarvoisuutta. Eriarvoisuuden vähentäminen estää tehokkaimmin huono-osaisuuden, myös vaivaisakkuuden syntymistä. Tarvitsemme myös sukupuolierityistä tutkimusta ja toimia, jos haluamme kohdentaa palveluja ja tukea oikein ja vaikuttavasti.

Lisäksi tarvitaan toimia, joissa ihmisille, tässä tarkastelussa Vaivaisakoille annetaan ääni ja jossa heitä tuetaan toiminaan yhdessä omista lähtökohdistaan. Tähän työhön tarvitaan meitä kansalaisjärjestöjä ja tässä mm sosiaaliturvayhdistyksillä voi olla tärkeä ja olennainen rooli.

Lähteet:

Juho Saari: Huono-osaiset, elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla, Gummerus, 2015

Eeva Jokinen ja Juhana Venäläinen (toim :)Prekariisaatio ja affekti, Jyväskylän yliopisto, 2015

Anu Suoranta: Halvennettu työ, Vastapaino 2009